

SÜNNET SOSYOLOJİSİ

Editör: Doç. Dr. Mustafa TEKİN

eski
reni
YAYINLARI

Eskiyeni Yayınları: 19

SÜNNET SOSYOLOJİSİ

Editör: Doç. Dr. Mustafa TEKİN

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika no:13178)

Mizanpaj: CİNAS

Kapak: CİNAS

Baskı, Cilt:

KALKAN MATBAACILIK

Büyük San. 1. Cad. 99/32 İskitler

Tel: 0312.3419234-3421656 Ankara

1. Baskı: Ocak 2013

ISBN: 978-605-5978-18-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Rüzgarlı Cad. Rüzgarlı İşhanı No: 2 Kat: 5 Ulus/ANKARA

Tel: (0 312) 310 08 60 – Fax: (0 312) 311 47 89

web: www.eskiyeni.org • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Editör: Doç. Dr. Mustafa TEKİN

SÜNNET SOSYOLOJİSİ

Ankara 2013

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
-------------	---

I. BÖLÜM

SÜNNET SOSYOLOJİSİ:

KAVRAM, EPİSTEMOLOJİ VE YÖNTEM

A) Sünnet Sosyolojisinin İmkânı-İslam Sosyolojisine Sünnet'ten Başlamak

Doç. Dr. Mustafa TEKİN 13

B) Sünnet Sosyolojisinin Epistemolojik Temelleri

Dr. Muhammet ÖZDEMİR..... 47

C) "Sünnet Sosyolojisi"nde Sosyal Bilimsel Yöntem ve İçerik

Doç. Dr. Vejdi BİLGİN 87

II. BÖLÜM

HADİS, SÜNNET VE DİĞER (B)İLİMLER

A) Sünnet ve Beşeri Pozitif Bilimler

Doç. Dr. Özcan HİDİR 119

B) Hadisleri Anlamada Sosyolojiden Yararlanmanın İmkânı

Prof. Dr. Yavuz KÖKTAŞ..... 143

III. BÖLÜM

SÜNNET VE TOPLUM

A) İslam'ın Toplumsal Pratiği Olarak Sünnet ya da Toplumsal Pratiğin Şekillendirdiği Sünnet

Doç. Dr. Kadir CANATAN..... 207

B) Hz. Peygamber'in Sünneti ve Değişim

Prof. Dr. Selahattin POLAT..... 231

C) İlk Müslüman Toplumunun Oluşumu ve Hz. Muhammed (sav): Kardeşleştirme Örnek Olayı Üzerine Tarihsel Bir Din Sosyolojisi İncelemesi

Doç. Dr. Mustafa ARSLAN 241

IV. BÖLÜM

SOSYAL HAYAT VE SÜNNET

A) Yaşayan Sünnet ve Sosyal Hayat

Prof. Dr. Ahmet KELEŞ 311

B) Hadis/Sünnet Kültürü

Ebru Nur COŞKUN 331

C) Sünnet Ekseninde Toplumsal Problemlere Bakış: Fakirlik Sorununa Çözüm Arayışları

Prof. Dr. Osman GÜNER 345

V. BÖLÜM

SÜNNET SOSYOLOJİSİ: SORUŞTURMA VE BİBLİYOGRAFYA

A) Sünnet Sosyolojisi/Soruşturma

Prof. Dr. Mustafa ERTÜRK 388

Prof. Dr. Celaleddin ÇELİK 393

Prof. Dr. Ali COŞKUN 400

Doç. Dr. Adil YAVUZ 406

Yrd. Doç. Dr. Ömer ÖZPINAR 411

B) Hadis-Sünnet Bibliyografyası

M. Enes TOPGÜL 419

YAZARLARIN ÖZGEÇMİŞLERİ 433

ÖNSÖZ

Dünya konjonktürü ile de bağlantılı olarak, Türkiye ve İslam dünyası da hızla büyük bir değişimden geçmektedir. Bu değişimler sosyal, siyasal, ekonomik olduğu kadar kültürel ve ilmi boyutlar da taşımaktadır. Hatta kültürel ve ilmi boyutların etkisinin bir arkaplan olarak diğerlerinden daha belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Dünyaya hakim olan modernizm ideolojisinin teklifleri, önerileri, yaşam biçimi çok farklı ülkelerde sınıandı. Bunlardan önemli bir kısmı totaliter yöntemlerle ve kolonyal bir mantıkla gerçekleştirildi. Bu ülkelerde bu noktalarda hem ciddi dönüşümler, hem de ciddi tepkiler oluştu. Küreselleşmenin daha rafine fakat totaliter yöntemleri ile dönüştürme çabaları, halen farklı biçimlerde devam etmektedir. Bunun karşısında özelde Türkiye ve İslam dünyasının tepkisi “kendini bulmak” ve nihayetinde “kendisi olmak” şeklinde olmuştur. Elan bu yerlilik arayışları ve tepkiler devam etmektedir. Nitekim uzun bir süreden beri devam eden Arap dünyasındaki hareketlilik, henüz sonuçlarına ulaşmamış olmakla birlikte, ancak çok uzun vadede arzu edilen yerlilik arayışları için bir ümit olabileme sarkacında durmaktadır.

Elinizdeki kitap, bu yerlilik arayışının sınırlı ve mütevazı bir sonucu olarak görülmelidir. Bu kitabın nüvesini, daha

önce Eski Yeni dergisinde yayımlanan yazılar oluşturmaktadır. Bu yazılara ek olarak konuyla ilgili hatırı sayılır sayıda makaleler de eklenerek, Sünnet ve Sosyoloji ilişkisini tartışan bütüncül bir kitap ortaya çıkmıştır. Bu kitap, öncelikle Batı dünyasının kavram ve perspektifleriyle İslam dünyasına yaklaşma tarzına karşı; bizim perspektifimiz ve kavramlarımızla dünyayı ve olayları okumanın işaretlerini vermesi bakımından önemlidir. Böylece yeni bir Allah, insan ve evren algısı ile önemli değişim taleplerinin ve hatta dünyanın yaşadığı sosyal, ekonomik, siyasal ve bilimsel krize yeni önerilerin ortaya çıkması söz konusu olacaktır. Çünkü Batı dünyasının (Baudrillard gibi birçok önemli Batılı düşünürün de farkına vardığı gibi) krizi paradigmaldır ve aynı perspektifle bakmaya devam edildiği sürece krizin derinleşeceğini görmek hiç te zor değildir.

Zaten İslam ve Batı dünyasında mevcut perspektife ilim adamları içerisinde itiraz sesleri yükselmektedir. İsmail Raci Farukî'den Ziyauddin Serdar'a; Ferid Ahmed'den İlyas Ba Yunus'a kadar sosyal bilimlerde yeni arayışlar yapılmıştır ve bugün de yapılmaya devam etmektedir. Bu itirazların sadece Müslümanlar tarafından yapıldığını sanmak yanlıştır. Nitekim Wallerstein'dan Baudrillard'a, Foucault'ya kadar birçok batılı düşünürler de içinde bulunulan krizin farkındadırlar. Farkına varılması gereken bir diğer nokta da; bu arayışların muhtemel sonuçlarının sadece ilimle sınırlı olmayıp; bir perspektif sorunu olduğu için hayatın birçok alanını kapsadığıdır.

Bu kitap, toplam beş bölüm ve onüç makaleden oluşmaktadır. Her bir bölüm ve bölümdeki makaleler, kendi içinde mantıklı bir bütünlük taşımakta ve iç örüntüsünü sağlıklı bir şekilde tamamlamaktadır. Birinci bölüm, kavram, epistemoloji ve yöntem olarak Sünnet Sosyolojisi kavramsal-

laştırmalarını irdeleyen üç makaleden oluşmaktadır. Bu makalelerin ilki, Sünnet sosyolojisinin imkanı, ikincisi, epistemolojisi, üçüncüsü de yöntemle dair tartışma yapmaktadır. Dolayısıyla ilk başlarda yapılması gereken boyutları ihtiva eden makaleler burada yer almaktadır. İkinci bölümün başlığı, “Hadis Sünnet ve Diğer (B)ilimler.” Burada da Hadis, Sünnet, Sosyoloji ve diğer bilimlerin ilişkisine dair iki makale yer almaktadır. “Sünnet ve Toplum” başlığını taşıyan üçüncü bölüm, Sünnet ve Toplum hayatına yansımalarını içeren tarihi ve sosyolojik tartışmaların bulunduğu üç makaleden müteşekkildir. Dördüncü bölüm ise, “Sosyal Hayat ve Sünnet”tir. Burada Sünnet’in günümüz sosyal yaşamındaki etkinliği ve rolü üzerine üç makale bulunmaktadır. “Sünnet Sosyolojisi: Soruşturma ve Bibliyografya” başlığını taşıyan beşinci bölüm, bu kavramsallaştırma ile ilgili bir soruşturmaya ve konuyla ilgili yapılmış bibliyografya denemesine yer vermektedir. Bu kitaba çok sayıda arkadaşımız katkı sunmuşlardır. Aslında uzun bir serencamın ürünü olan bu kitaba, Ahmet Keleş, Selahattin Polat, Vejdi Bilgin, Mustafa Arslan, Kadir Canatan, Özcan Hıdır, Yavuz Köktaş, Osman Güner, Muhammet Özdemir, Ebru Nur Coşkun ve M. Enes Topgül makaleleriyle; Mustafa Ertürk, Celaleddin Çelik, Ali Coşkun, Adil Yavuz ve Ömer Özpınar soruşturma sorularına verdikleri cevaplarla katkıda bulunmuşlardır. Ben, kendilerine çok teşekkür ediyorum. Ayrıca, böyle bir kitabın okuyucuyla buluşmasına katkıda bulunan Tuncer Namli ve Hüseyin Nazlıyıldın beyler başta olmak üzere yayınevine ve emeği geçen herkese şükranlarımı arz ediyorum.

Sözlerime son vermeden önce böyle bir kitabı çıkarmaktan dolayı son derece heyecan duyduğumu belirtmeliyim. Fakat ifade edilmesi gereken bir şey daha var ki; bu kitapta yer alan konuyla ilgili makalelerin hepsi açık uçlu metinlerdir

ve son sözü söylemek gibi bir niyetleri yoktur. Makalelerin “açık uçlu metinler” olması, aynı zamanda kamuoyunda ilim erbabı tarafından konuların tartışılması gerekliliğine işaret etmektedir. Biz bu anlamda Türkiye’de yeni bir tartışmanın başlaması gerektiğini düşünüyoruz ve buradan ilim erbabını katkı yapmaya çağırıyoruz. Sözümüzü klasik eskimeyen bir cümle ile bitirelim.

Gayret bizden, başarı ise Cenab-ı Allah (cc)’tandır.

Fatih-2012

Doç. Dr. Mustafa TEKİN

Editör